

22. mars 2022

Deres ref.: 21/22497

Landbruksdirektoratet

postmottak@landbruksdirektoratet.no

HØRINGSUTTALELSE TIL FORSLAG TIL INSTRUKS FOR REGIONALE MILJØTILSKUDD I JORDBRUKET 2023–2026

Regionalt miljøtilskudd (RMP) er et viktig verktøy i arbeidet med de tre store utfordringene verden står overfor: klimaendringer, tap av biologisk mangfold og behov for økt matproduksjon. Disse utfordringene henger nært sammen. Klima- og naturkrisa kan ikke løses hver for seg.

Ved fordeling av RMP-midler mellom fylkene har imidlertid biologisk mangfold ikke fått like stor tyngde som muligheten for klimatiltak, og det gjelder også prioriteringen av RMP innenfor flere fylker. Det er derfor behov for justeringer av betingelsene ved fordeling av RMP-midler mellom fylkene mens vi fortsatt har mulighet for å ivareta viktige kulturbetinga naturtyper og arts mangfold. FN har utpekt 2021–2030 til naturrestaureringstiåret. Det er imidlertid mye vanskeligere og dyrere å restaurere enn å vedlikeholde, så Norge bør utnytte at vi i sammenlikning med mange andre europeiske land fortsatt har ganske mange områder med artsrike kulturbetingede naturtyper. Alle de kulturbetingede naturtypene står på Rødlista for naturtyper. Det er derfor viktig at RMP-potten er stor nok, slik at en innenfor fylkene kan sikre drift som opprettholder artsrike, kulturbetingede naturtyper gjennom utmarksbeite, seterdrift og skjøtsel, selv om det er nødvendig med støtte til klima- og erosjonstiltak.

Behovet for en stor nok RMP-pott understrekes også av at satsene for støtteordningene gjennomgående er lave. Mange bønder mener at de er så lave at det ikke lønner seg å gjøre ofte tidskrevende innsatser. Flere bønder reagerer også på at det kan være store forskjeller fra fylke til fylke på hva de får i økonomisk støtte for samme tiltak som for eksempel seterdrift.

Tiltakene som kan få støtte, er etter Naturvernforbundets mening gjennomgående gode og viktige tiltak. Noen av tiltakene gir flere positive miljøeffekter. Et eksempel på det er støtteordningene til fangvekster, som er bra for både klimaet, jordhelsen og det biologiske mangfoldet.

Fangvekster er det desidert mest effektive tiltaket for å hindre både overflateerosjon og grøfteavrenning. De andre erosjonsforebyggende RMP-tiltakene bremser bare overflateerosjonen, ikke grøfteavrenninga, som utgjør en stor del av næringsavrenninga fra jordbruket. Dessuten fremmer dyrking av fangvekster sikrere og større avlinger. Naturvernforbundet vil derfor oppfordre regjeringen til å sette et mål om at 75 prosent av kornarealet innen 5 år skal være dekket av fangvekster. Det vil ikke bare dramatisk redusere erosjonen og næringsavrenninga, men også være et svært effektivt virkemiddel for å bedre vannkvaliteten i vassdrag og kystvann, i tråd med de forpliktende vannkvalitetsmålene i vannforskriften. Bedre vannkvalitet i vassdrag og kystfarvann kan gi ny etablering av tareskog og ålegrasenger der de har dødd ut. Det kan også gi en betydelig styrking av fiskeriene, særlig i den hardt rammede Oslofjorden, og samtidig øke karbonfangsten fordi tareskoger har et stort potensial til å fange og lagre karbondioksid.

For at vannforskriftens mål om god vannkvalitet skal nås, må det settes av mye mer penger til RMP-tiltak enn i dag. Verken fangvekster eller andre erosjonsforebyggende tiltak vil få noe stort omfang med dagens støttesatser. Oppslutninga om erosjonsforebyggende tiltak er ikke større nå enn for flere tiår siden under tidligere kampanjer, som «Jorda på jordet». Det er avgjørende at RMP-tiltakene lønner seg.

Jordbruksproduksjonen er avhengig av pollinerende insekter, og manglende pollinering er et økende problem for jordbruksproduksjonen i verden, også i Norge. Støtteordningen til å så pollinatorvennlige frøblandinger og/eller skjøtte pollinatorvennlige soner på jordbruksareal (eller soner som grenser til jordbruksareal) er derfor viktig. Tillegget om at frøblandingene ikke må inneholde fremmede arter med risiko for spredning, er etter Naturvernforbundets mening en meget viktig endring. Et problem er imidlertid at arter som i dag ikke defineres som problematiske, slik som honningurt, etter hvert kan bli et spredningsproblem på grunn av klimaendringer. Erfaringer fra Sverige bekrefter det. Tilsådde blomsterstriper på jordbruksareal kan være et godt tiltak der det ikke finnes alternativer. For å opprettholde biologisk mangfold av pollinatorer er imidlertid skjøtsel av fortsatt eksisterende, artsrike soner med stedegne arter som grenser til jordbruksareal, mye viktigere enn nye blomsterstriper. Ofte trenger en ikke å så noe for å utvikle disse kantsonene, men bare restaurere dem litt og skjøtte dem. På den måten ivaretar vi også stedegen engflora og risikerer ikke at fremmede arter sprer seg i landskapet. En legger heller ikke beslag på dyrka mark. Naturvernforbundet mener derfor at dette burde være det prioriterte tiltaket, ikke som nå å så pollinatorvennlige frøblandinger på jordbruksareal.

Naturvernforbundet mener også at «slått og beite» i «Skjøtsel av trua naturtyper» er for begrenset og burde forandres til «... tilskudd gis til restaurering og skjøtsel av trua naturtyper ...».

Støtte til klimarådgiving er meget viktig, men det kunne gjerne gis støtte også til skjøtelsråd av for eksempel kulturhistoriske områder og kulturminner. Tilleggene som er gjort i støtteordningene for skjøtsel av kulturminner, er etter Naturvernforbundets mening bra, likeså at det blir understreket at skjøtselen skal ivareta kulturminnet. Det er imidlertid ofte knyttet verdifull vegetasjon til kulturminner og kulturhistoriske områder. Dersom en skjøtter dem riktig, kan vi ivareta både kulturminnene, kulturhistorien og det biologiske mangfoldet. For å få til slik skjøtsel kreves imidlertid ofte veiledning.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder